

Actieve lerende leerlingen... dit model helpt

De vijf interactiestappen voor leren

DOOR WIM BOS

Leren kan effectiever worden gemaakt als we leren meer in interactie laten plaatsvinden. Een eenvoudig en doeltreffend interactiemodel is het model De vijf interactiestappen voor leren. Het model is ontwikkeld op basis van lesobservaties, literatuur en ervaringen uit het werk- en onderzoeksveld.

Leraren zijn de hele dag zorgvuldig bezig om situaties te scheppen waarin leren kan plaatsvinden. Maar lang niet altijd worden die gelegenheden ten volle benut. Of het nu een reguliere les is, een (vakoverstijgende) project, een (praktijk)opdracht, keuzewerktijd of werken aan 21st Century Skills, er passeren veel momenten van gemiste kansen. Vaak komt dat omdat concrete leerdoelen ontbreken, vakinhoudelijke leerdoelen, maar ook leerdoelen voor bijvoorbeeld aanpakstrategie of talenten. Daardoor is het voor leerlingen (maar ook voor de docent) onduidelijk waar de focus ligt, hoe doelgericht kan worden doorgevraagd en waarop feedback kan worden gegeven. Docenten kunnen prachtige vragen stellen, waarbij leerlingen gericht tot nadenken worden gebracht. Maar zien ze ook dat in het gegeven antwoord allerlei haakjes aanwezig zijn voor prachtige concrete feedback? Zonde om niet alle kansen te gebruiken die je zelf creëert voor effectief leren.

Zo is het model De vijf interactiestappen voor leren ontstaan. Een model dat samenhang aanbrengt in situaties waar interactie en leren centraal staan. Met goede concrete inhoudelijke feedback krijgen leerlingen meer inzicht in hun eigen leerproces. Of het nu een begeleidingsgesprek met een groepje leerlingen is van 30 seconden, een situatie over een hele les, of een LOB-gesprek, de vijf interactiestappen zijn steeds toepasbaar als het om interactie en leren gaat.

Het model De vijf interactiestappen voor leren

Het model bestaat uit vijf interactiestappen die samen een cyclisch proces voor een leergerichte interactie vormen.

Leerdoel

Een concreet leerdoel is essentieel. Wat wil je dat er wordt geleerd in deze les, in dit coachgesprek, in deze korte begeleiding

van een groepje? Welk leerdoel heb jij bepaald als docent, begeleider, coach of heeft de leerling zelf geformuleerd? Het doel wordt dikwijls verward met wat er **gedaan** gaat worden (in de les). In dit model wordt nadrukkelijk bedoeld wat er **geleerd** gaat worden. Het leerdoel geeft focus, is belangrijk voor leraar en leerling en is cruciaal voor het hanteren van de volgende vier stappen van het model.

Creëren

Vanuit het leerdoel gaat de docent een situatie creëren waarin leerlingen kunnen leren. Dat kan op vele manieren. Bijvoorbeeld door een geschikte opdracht te geven, een vraag te stellen of leerlingen kort in een 2-tal te laten nadenken over een vraag. Het gaat er om dat je iets creëert wat waarneembaar gedrag oproept, waarop je feedback kunt geven.

Voorbeeld: Korte gerichte feedback in een klassikale les

In dit voorbeeld wordt zonder veel extra tijd met concrete feedback de leerefficiëntie vergroot. De docent Engels oefent de woordenschat en de uitspraak Engels (beide kennis) en doet dat door in een hoog tempo een 'rondje door de klas te maken.'

Leraar: Auto,

Leerling 1 : Car

Leraar: Mooi uitgesproken, een beetje een lange a, achter in je mond, mooie Engelse klank.

Leraar: Accu,

Leerling 2 : Battery

Leraar: Heel goed, je slikt die 'e' in, 'betrie'

Leraar: Claxon,

leerling 3 : Horn.

Leraar: Goed dat je het woord weet, en je spreekt het ook goed uit, met een korte 'o'.

Voorbeeld: Samenwerken

Een docent die met het model werkt, gaf terug: 'Omdat ik zelf veel meer nadruk leg op wat geleerd kan worden, merk ik dat leerlingen dat beter kunnen verwoorden. Antwoorden zijn nu divers als ik de les afsluit met de vraag: 'Wat heb je dit uur geleerd?' Zo verwoordde een leerling:

Leerling: 'Ik heb geleerd hoe ik met Kirsten kan samenwerken.'

Leraar: Wat heb je dan precies geleerd?

Leerling: - 'Ik kan nu beter luisteren.'

- 'Kirsten is heel goed in tekenen en ik ge nu ook tekeningetjes bij mijn aantekeningen zetten, want dan kan ik het beter onthouden.'

- 'Ik dacht dat Kirsten heel stil was, maar als je samen in een groepje zit weet zij alle antwoorden.'

Er wordt nu veel meer geleerd dan alleen de kennis over mijn vak. Dat is beslist een meerwaarde.'

Waarnemen

Om feedback te kunnen geven, moet je iets waarnemen, waarbij alle zintuigen ingezet kunnen worden. Het klinkt makkelijker dan het is. Door een goede gerichte waarneming ontstaan er enorm veel mogelijkheden om feedback te geven.

Feedback

Het geven van goede concrete feedback is het hart van ons model. Dit model geeft een handvat hoe je concrete feedback op leren geeft. Feedback is teruggeven van wat er is of was, waardoor bewustwording op het leren ontstaat. Dit model richt zich vooral op positieve concrete feedback, gericht op het leerdoel. Met die feedback wordt een leerling zich bewust van zijn aanpak, zijn kwaliteit of zijn gevoel.

En hoe verder ...?

Na de feedback kom je op het punt: en hoe verder ...? Is het leerdoel gehaald, dan is het rond of kun je (samen met de leerling) een nieuw leerdoel formuleren. Misschien is de helft van het leerdoel behaald en kun je nog iets uitleggen of is een vervolgoopdracht of verdiepende vraag van belang. Of misschien kan de leerling zelf feedback geven.

Geen statisch model

Het model kan flexibel doorlopen worden. De vijf stappen hoeven niet in een vaste volgorde gehanteerd te worden. Vanuit een waarneming kan een leerdoel ontstaan, waar direct feedback op gegeven wordt. Het model is bedoeld om het leren door bewuste interacties te vergroten.

Het leren wordt bij het model ingedeeld in 4 dimensies:

Inhoud/Kennis

Aanpak/Strategie

Leerstand/Gevoel

Kwaliteiten/Talenten

Deze vier dimensies zijn toe te passen op alle vijf stappen uit het interactiemodel. Ze geven de docent en de leerling inzicht in hun leermogelijkheden, leerwensen en leerdoelen. ●

► **Het model, waar verschillende leermethodieken en theorieën aan ten grondslag liggen, is ontwikkeld door Jannie Steegenga (janniesteegenga@linqueconsult.nl) en Wim Bos (wimbos@linqueconsult.nl) van LinQue Consult.**

Kijk op de voordeelpagina voor de lezersactie en workshops.